

Joan Ripoll: «Subirachs a Carrara», *Diario de Sabadell*, 11 de febrer de 1984

L'escultor Josep Maria Subirachs, presenta una exposició –certament esplèndida- que proposa una panoràmica dels seus darrers anys de creació a través de la mostra d'una cinquantena d'obres. Cal suposar que un artista tant refinat i tant conscient com ell haurà escollit cadascuna d'aquestes obres en funció d'un context prèviament fixat, de manera que l'espectador en pugui treure, a part del gaudi que li proporcioni cada peça, una visió molt concreta del conjunt,

Veiem, d'antuvi, la presència d'unes constants a les quals l'artista roman fidel. Des del punt de vista formal, s'hi troba la dialèctica habitual dels oposats i dels complementaris: el vertical i l'horitzontal, el bast i el polit, el ple i el buit, l'opac i el brillant; contraposicions que es mantenen en el terreny de l'estil – classicisme i barroc-, o en el de la temàtica –la vida i la mort, l'home i la dona. Així mateix subsisteixen els cultismes, ja sigui en l'al·lusió freqüent a la mitologia –hi trobem, per exemple, les nostres velles amigues: Ariadna, Antígona, Circe, Pasifae...-, ja sigui en les referències a autors benvolguts, que si abans foren Miquel Àngel o Leonardo, ara són –un pas més enllà- David o Canova.

No obstant això, crec que s'hi troben també uns elements nous –que tractaré de definir i que concretaré exactament en tres- que, si no contradiuen aquesta trajectòria, no deixen de complementar-la i, per tant, d'enriquir-la. En primer lloc, vull assenyalar com, oposant-se precisament al joc d'oposats, s'hi detecta un fenomen d'integració: em refereixo a la fusió d'elements aliens en una unitat formal; per exemple, si abans es juxtaposaven pintura i escultura fetes per separat, sobre fusta i bronze, ara la pintura ja s'executa directament sobre el propi bronze, i la juxtaposició esdevé fusió en una mateixa matèria i un mateix concepte, cosa que succeeix també amb la incorporació del drapejat, que rep un tractament idèntic. Considero aquest un pas molt important atès el que comporta de –diguem-ne- verificació ontològica: per a fixar-ho amb expressions ja encunyades, ve a ser com si el «trompe-l'oeil» es transformés en «cinéma-verité». La fosa material del bronze comporta la fusió de les pròpies idees.

El segon tret a verificar és la introducció, en una obra habitualment molt acabada, de la idea del fragment, sobre el qual precisament teoritzàvem fa unes setmanes en una altra «Mirada». Ara, però, no ens trobem davant la idea agònica d'Ungaretti que esmentàvem, segons la qual la fragmentació fora la única opció artística possible en l'univers fracturat en què vivim, sinó en una utilització irònica d'aquest recurs que, alhora, fa que l'obra resti oberta al diàleg amb l'espectador: l'univers tancat, sovint redundant, del nostre artista difumina el seu contorn, esdevé més possibilista, més ambigu potser, i convida a la interpel·lació.

En darrer lloc, el tercer element que s'incorpora al món de Subirachs és el que prové del pas de la tensió a la contemplació. Això queda exemplificat d'una manera palesa en l'exposició de referència, que s'enceta amb el relleu

Home-Dona de 1974 i es clou amb *Carrara*, pràcticament la darrera obra de l'autor. La primera peça, esculpida sobre pedra negra de traçat vertical, presenta el joc de forces oposades d'ambdós sexes, i emet –mireu les fletxes– un sentit clar de tensió; la darrera, esculpida en marbre blanc de traçat horitzontal, configura un cos femení assegut i recolzat sobre una barana, contemplant plàcidament, qui-sap-lo, indueix a una mateixa contemplació, derivada, sens dubte, de l'homogeneïtat, de l'harmonia que emana del conjunt. I no és pas que siguem lluny de les constants sabudes: Maria Peña, en una de les substancioses anotacions que configuren el catàleg tan rigorós que ha elaborat, assenyala com aquí s'hi troben també els elements consuetudinaris d'oposició, simetria, unió, així com els recursos formals de fragmentació del passamà, inversió i encastaments de balustres, contraposició de textures, geomatització d'elements..., només que ara tot això és –diu– «recreat fins assolir un sentit nou».

Dels tres elements que Eugeni d'Ors distingia en l'obra d'art: forma, significat i sentit, podríem dir que és aquest últim, doncs, el que s'ha enriquit abundantment en la darrera singladura de Subirachs fins a Carrara.